

УДК 784:4.071.2(477)

ВАЛЕНТИНА АНТОНЮК

**ВОКАЛІСТИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ МУЗИЧНОЇ АКАДЕМІЇ
УКРАЇНИ ІМЕНІ П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО –
ДОСЛІДНИКИ ФЕНОМЕНУ
УКРАЇНСЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ШКОЛИ**

Розглянуто теоретико-методичну спадщину вокалістів, викладачів НМАУ імені П. І. Чайковського, зокрема результати дослідження ними традицій української вокальної школи у контексті етнокультурологічних проблем. З'ясовано полімовну й полікультурну тезаурусну природу професійного вокального мистецтва, предметну основу якого становить семіозис етнокультурного спілкування. Розроблено методи вокально-педагогічної творчості, які становлять теорію етнокультурної мовно-вокальної модальності. Феномен української вокальної школи досліджено крізь призму функціонування відкритої етнонаціональної системи культуротворення, у якій зосереджено традиційні й сучасні проблеми професійного співу, запропоновано способи їх вирішення. Вивчення етнокультурологічного аспекту проблем української вокальної школи визначає тенденції її розвитку у вигляді цілісної поліетнічної системи, що синтезує в собі досягнення професійного вокального мистецтва національних шкіл культурного універсуму. Представлена нами сучасна модель української вокальної школи відбиває: 1) етнічну самобутність художньої творчості автохтонних діячів українського вокального мистецтва, а також – представників української діаспори, що збагачує зміст етностильового феномену світової культури; 2) підйом вокальної творчості українців, що належать до різних регіонально-етнічних груп, а також – національних меншин, чий прогрес є частиною творення українського вокального мистецтва; 3) досягнення провідних національних вокальних шкіл світу, які мають свої ніші в культурно-історичному досвіді українців, що посилює плюралістичність українського мистецтва. Дослідження етнокультурологічної проблематики історії, традицій, досвіду української вокальної школи, а також визначення її теоретичного комплексу у вигляді мовно-вокальної системи національної художньої культури, сприяє встановленню складного

© Антонюк В. Г.

механізму міжетнічних взаємодій і міжкультурних діалогів; погджує напрями музично-творчого розвитку традиційного і професійного, масового і елітного вокального мистецтва в етнологічному руслі споріднених галузей знань. Реальне життя української вокальної школи – це функціонування системи взаємодіючих етнокультурних феноменів, диференційованих нами на універсальні та локально-етнічні; традиційні та новаторські.

Ключові слова: вокалісти, діалог культур, етнологізація вокально-педагогічної творчості, українська вокальна школа.

Не втрачає актуальності і потребує всебічного дослідження емпірична й теоретико-методична спадщина вокалістів, викладачів НМАУ ім. П. І. Чайковського, набута у другій половині ХХ століття. У своїх працях вони заклали підвалини наукової концепції кафедри сольного співу Київської консерваторії¹. Змістовні публікації з історії, теорії і методики вокального мистецтва належать М. В. Микиші та Д. Г. Євтушенку (протягом 1939–1963 – завідувач кафедри сольного співу)². До впорядкованого Д. Євтушенком видання «Питання вокальної педагогіки», крім його авторських матеріалів, увійшли статті І. М. Вілінської (викладач сольного співу, композитор, автор вокалізів, романсів, обробок народних пісень), В. А. Деряжного (протягом 50–60-х років викладав курс вокальної методики), М. Е. Донець-Тессейр, Т. М. Михайлової³. Змістовні поради щодо гігієни голосу, виховання оперних і камерних співаків опублікували Б. М. Верник, Є. Н. Духовна, Ю. Я. Лішанський,

---

¹ Антонюк В. Г. Кафедра сольного співу // НМАУ ім. П. І. Чайковського – 100 років [монографія за науковою ред. В. І. Рожка] / Валентина Антонюк. – К. : Музична Україна, 2013. – С. 349–358.

² Євтушенко Д. Г. Роздуми про голос: нотатки педагога-вокаліста / Дометій Євтушенко. – К. : Муз. Україна, 1979. – 91 с.; Євтушенко Д. Г., Михайлов-Сидоров М. Г. Питання вокальної педагогіки: історія, теорія, практика / Євтушенко Д. Г., Михайлов-Сидоров М. Г. – К. : Мистецтво, 1963. – 340 с.; Микиша М. В. Практичні основи вокального мистецтва / Літ. виклад М. І. Головащенко. – 2-е вид. / Михайло Микиша. – К. : Муз. Україна, 1985. – 80 с.

³ Вопросы вокальной педагогики. – Вып. 3. / Состав. Д. Г. Евтушенко. – М. : Музыка, 1967. – 150 с.

І. С. Паторжинський, О. О. Степанова¹. До тематичного збірника «Виконавські школи вназ України» увійшли статті викладачів-вокалістів Е. А. Акритової, М. І. Єгоричевої, С. М. Матеюк, Т. М. Михайлової, А. Ю. Мокренка, Д. Г. Петриненко. Вони містять спогади про педагогів і колег старшого покоління кафедри – З. М. Гайдай, Н. Й. Захарченко, М. Г. Зубарева, О. О. Муравйову, Є. І. Чавдар². Основоположними для викладачів і концертмейстерів стали методичні поради досвідченого викладача камерного співу доцента З. Ю. Ліхтман, яка працювала на кафедрі протягом 1941–2001 років³. Професор, заслужений артист України Б. П. Гнидь розробив і викладав протягом 80–90-х років авторський курс лекцій з історії вокального виконавства і видав на його основі підручник⁴.

Першими вокалістами-науковцями, кандидатами мистецтвознавства були М. І. Єгоричева (1947), Т. М. Михайлова (1951) та І. С. Колодуб. Вони здобули результати дослідження психологічних основ вокально-педагогічного процесу, надали методичні рекомендації з вивчення творів українських композиторів (М. Лисенка і Я. Степового на вірші Т. Шевченка, Лесі Українки, Олександра Олеся). Слід відзначити, що захист дисертацій з такої тематики був на той час справжнім громадянським подвигом. Т. Михайлова здійснила хронологічний опис процесу виховання співаків у Київській консер-

---

¹ Науково-методичні записки КДК ім. П. І. Чайковського. – Т. 2. – Вип. 3-й [Питання вокального мистецтва] / Редкол. : Гузій В. М. та ін. – К. : Мистецтво, 1964. – 119 с.

² Виконавські школи вищих навчальних закладів України [тематичний збірник наукових праць] / Колектив авт. під кер. О. І. Малозьомової. – К. : КДК ім. П. І. Чайковського, 1990. – 180 с.

³ Ліхтман З. Е. Избранные романсы украинских композиторов: Проба исполнительского анализа / Зоя Ліхтман. – К. : КГК им. П. И. Чайковского, 1970.

⁴ Гнидь Б. П. Історія вокального мистецтва [підручник] / Богдан Гнидь. – К. : НМАУ імені П. І. Чайковського, 1997. – 320 с.

ваторії з часу її заснування до початку 80-х років¹. У працях І. С. Колодуб з теорії вокального мистецтва викладено цілісну систему виховання інтелектуального потенціалу сучасного співака на українському народнопісенному матеріалі².

Закінчивши 1999 року докторантуру на кафедрі історії української музики (науковий консультант – академік НАМУ І. Ф. Ляшенко), доктором культурології стала В. Г. Антонюк, автор цілісного науково-методичного комплексу, нині зосередженого у 200 публікаціях³. Слід зазначити, що її «Вокальна педагогіка (сольний спів)» – це перший український підручник для майбутніх співаків, у якому повністю втілено новий державний освітній стандарт і сучасні ідеї модернізації української музичної освіти, показано шляхи створення необхідних педагогічних умов для формування у майбутніх вокалістів і викладачів сольного співу тьюторської позиції, особливо актуальної в сучасній системі музичного навчання. Уперше вивчено й описано етнокультурний досвід навчання й виховання іноземних студентів (з КНР) на кафедрі сольного співу НМАУ ім. П. І. Чайковського, розкрито методичні прийоми та інноваційні технології навчання сольного (оперного й камерного) співу, показано можливості виховання молодих голосів на українському національному репертуарі (традиційному,

---

¹ Михайлова Т. М. Виховання співаків у Київській консерваторії: Хронологічний огляд з 1863 по 1963 рр. / Тетяна Михайлова – К. : Муз. Україна, 1970. – 128 с.

² Колодуб І. С. О народопесенних традиціях української вокальної школи / Ирина Колодуб. – К. : Муз. Україна, 1984. – 47 с.; Колодуб І. С. Питання теорії вокального мистецтва / Ирина Колодуб. – Харків, 1995. – 120 с.

³ Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник / Валентина Антонюк. – К. : LAT&K, 2007. – 176 с. / 2-ге вид. – 2012. – 192 с.; Антонюк В. Г. Кафедра сольного співу // НМАУ ім. П. І. Чайковського – 100 років / Валентина Антонюк. – К. : Муз. Україна, 2013. – С. 349–358; Антонюк В. Г. Постановка голосу : навчальний посібник / Валентина Антонюк. – К. : Українська ідея, 2000. – 68 с.; Антонюк В. Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект : монографія / Валентина Антонюк. – К. : Українська ідея, 1999. – 168 с. / 2-ге вид. – 2001. – 144 с.

класичному і сучасному), завдяки чому педагог допоможе вихованцям почути себе в музично-вокальній партитурі світу.

2010 року захистив кандидатську дисертацію з проблем реконструкції етнокультурного діалогу і видав монографію «Художній світ Китайської народної опери» вихованець кафедри сольного співу Хоу Цзянь (КНР) (науковий керівник – В. Г. Антонюк). 2015 року кандидатом мистецтвознавства з теорії та історії культури став доцент Г. М. Кабка, який дослідив дискурс текстів діячів вокальної культури в мистецькому середовищі України 1950–70-х років. Емпіричний досвід, теоретичний і-методичний доробок вокалістів, викладачів і вихованців кафедри сольного співу НМАУ ім. П. І. Чайковського, є вагомим внеском у розвиток виконавського музикознавства й культурології.

Дослідження етнокультурного феномена української вокальної школи здійснено шляхом наукового аналізу 554 позицій літератури в монографії, систематизації фондкових записів українських співаків другої половини ХХ століття у фонотеці Українського радіо, виступів з авторським проектом «Антологія українського солоспіву» в концертних залах та на радіо «Культура», численні бесіди, інтерв'ю, розробок авторських лекційних курсів для студентів-вокалістів, за матеріалами їх виконавської й педагогічної практики, досвіду міжетнічного спілкування із зарубіжними колегами та студентами-іноземцями, спостереження за навчальним процесом з подальшим документуванням відкритих уроків, майстер-класів, конкурсів, науково-практичних конференцій та ін. Застосування кількох аналітичних підходів (генетичного, структурно-типологічного, емпірико-описового, морфологічного) надало змогу виявити і структурувати етнокультурні проблеми української національної вокальної школи на такі, які належать до метакультурних феноменів і посилюють її традиційні форми, а також на ті, які продукують нові. Поглиблене тлумачення цих проблем вимагало здійснити наукову уніфікацію наявних емпіричних і теоретико-методич-

них результатів вивчення реального навчального процесу, а також виробити й описати нові засоби виховного впливу на формування яскравих особистостей в національній сфері сольного співу. На це й була спрямована побудова робочої моделі, яка б відобразила суттєві сторони досліджуваної проблеми. У функціонуванні такої моделі простежуються полікультурні закономірності формування національного вокального мистецтва в загальному культурно-освітньому процесі. Це становить стрижень для смислового наповнення досліджуваної проблематики, визначає етнокультурне спрямування її мети, втіленої в навчальному процесі, практичні й наукові перспективи подальшого застосування.

У процесі роботи виявлено, що семіотичні аспекти національного вокального мистецтва є важливими складовими, які сприяють здійсненню його соціокультурної місії – поліфункціонального діалогу індивідуума й суспільства. Досліджений семіотичний тезаурус вокального мистецтва – золотий перетин теорії й культурології – надав можливість визначити його практичну полімовність як своєрідний соціокод, який, будучи провідником для зв'язку різних типів культур, фіксує загально усталені смисли певної культури. Ідеться про опанування різних стилів співу, виконання вокальних творів і оперних партій мовами оригіналів, вивчення спеціальної італійської термінології, міжетнічне спілкування в навчальному і виробничому процесах. Усе це пояснює необхідність вивчати мову вокального мистецтва не просто як мистецтвознавче явище, а й як культурологічний феномен. Тому головними завданнями визначено такі: 1) осягання проблем вокально-професійної парадигми етносу; 2) аналіз традицій національних шкіл як особливої семіотичної системи музичного мистецтва як універсальної мови культури, яка має характер відкритої системи, інтегруючи досягнення світового мистецького обширу; 3) теоретичне обґрунтування етнокультурного тезауруса вокалістів; 4) розробка моделей культурно-антропологічної системи виховання співаків-

солістів різнопрофільного звукового вияву; 5) створення уніфікованої системи етнологізації змісту вокально-педагогічної творчості.

Важливо зазначити, що термін «вокальна школа» вживаємо як загальну характеристику творчості персоналій, що відповідає західноєвропейським методичним засадам етнологічного дослідження вокальної музики як індивідуального явища й узгоджується з ідеями персоналізму, генезу яких в Україні ведуть від Г. С. Сковороди. Концептуальну основу нашої роботи становлять нові світові культурологічні тенденції в дидактиці професійного співу, структуровані згідно з положеннями цілісного філософського співвідношення між предметом і об'єктом дослідження за принципом єдності загального, особливого і окремого (індивідуального). Тому загальне метакультурне утворення феномена української національної вокальної школи диференціюємо на окремі феномени та ноумени, які, свої черги, живляться виконавським і творчо-педагогічним досвідом персоналій. Здійснене дослідження української вокальної школи має широкий зміст, розкритий як феноменологічний світоглядний напрям в сучасній національній художній культурі. У цьому контексті вирізняємо різні типи феноменів:

– феномен українського традиційного співу – осереддя національної музичної культури – полягає в тому, що саме в ньому міжетнічні взаємопроякнення і взаємодії зведені до мінімуму; його універсалізовані архаїчні форми представлені виконавськими формами, які безперервно змінюються як взаємозалежні й похідні від традиційних у своїх інваріантах, створюють нові, – аматорські і професійні явища української вокальної культури, які, поряд з архаїчними формами традиційного співу, є ноуменами національної вокальної культури;

– етнокультурний феномен «вченого» співу Давньої Русі, реальне звучання якого можемо уявити тільки за історико-археологічними матеріалами і документами;

– феномен духовної харизми розвинених особистостей українських співаків-солістів докласичного і класичного періодів вокального мистецтва;

– феномен академічного (оперного і концертно-камерного) співу – знаковий результат міжетнічного семіотичного діалогу між професійними вокальними культурами;

– феномен вокальної етнології (стосується регіонально-локальних чинників національної вокальної школи й вивчення нових аспектів художнього генотипу жанру народної пісні);

– феномен ситуативних ролей продукує сукупність обставин, які утворюють ментальний зміст художнього процесу формування у вокалістів індивідуального виконавського (оперного чи концертно-камерного) та педагогічного стилю;

– феномен етнологічного змісту вокально-педагогічної творчості пояснює розвинена теорія етнокультурної мовно-вокальної модальності.

Закладені нами основи українського вокального глосарію розроблено в контексті інформаційно-семіотичних положень культурологічного тезауруса вокалістів як об'єднувальної константи, яка сприятиме фаховій уніфікації традиційних і нових вокальних спеціальностей. Вокальна культура професійних форм передбачає наявність абстрактно-теоретичних моделей як засобів зв'язку між емпіричним і теоретичним рівнями процесу передання й засвоєння знань. Прагнучи конкретизувати їх, створюємо моделі мовного, немовного і метамовного феноменів учасників мовно-вокального тезауруса й доводимо їх рівнозначність. Важко переоцінити роль правильної вокальної вимови у процесі втілення національно-характерних образів мовами оригіналів. Адже свідомий підхід до досягнення художнього світу своїх і чужих національних образів, зосереджених у вокальних творах, інтерпретованих співаками, передбачає проникнення в способи існування смислів, які традиційно функціонують у певній локальній культурі. Організовані в художньо-музичному тексті, вони мають антропогенний характер. Вокально-педагогічна співтворчість комунікантів (у сув'язі вербальних

і невербальних модусів їх індивідуальної інтерпретації) є вторинною моделюючою системою, якій належить особливе місце у певній локальній культурі.

Вивчення опублікованих документів, листів, спогадів, щоденників, а також матеріалів з особистих архівів відомих українських співаків надало можливість виявити епістемологічний феномен, зафіксований у цих текстах. Його змінність узгоджена з історичною мінливістю етнокультурних ареалів; його вірогідність – з еволюцією стилю мислення (релігійний, екзистенційний, творчий та ін.).

Здійснене наприкінці ХХ століття дослідження української національної вокальної школи сприяло виявленню її проблем і методологічних визначень як багатовимірною феномена¹. Аналіз творчого досвіду видатних співаків і викладачів є відображенням модусу культурно-мистецького життя української вокальної школи щодо осмислення й вивчення традицій різнонаціональних шкіл «ученого» співу, носії яких міцно вкоренилися в українському в культурно-освітньому досвіді і стали показником рівня культурного життя українців, і навпаки, у тому, що стосується життя й творчості українських співаків в еміграції. Ці положення ілюструє трирівнева ієрархія феномена української вокальної школи як відкритої етнонаціональної системи, яку характеризує:

1) об'єктивне посилення ментальних властивостей діячів національної вокальної культури в художній культуротворчості української діаспори, що сприяє збагаченню самобутнього етностильового феномена світової культури;

2) художні здобутки національних меншин, причетних до творення українського національного вокального мистецтва;

3) досягнення провідних національних вокальних шкіл світу, які мають свої ніші в культурному досвіді українців і

---

¹ Антонюк В. Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект [монографія] / Валентина Антонюк. – К. : Українська ідея, 1999. – 168 с. / 2-ге вид. – 2001. – 144 с.

посилюють плюралістичність феномена культурно-мистецького життя України.

Насамкінець зазначимо, що вивченню етнокультурної проблематики, історії, традицій, досвіду та визначення теоретико-дидактичного комплексу української вокальної школи як феномена національної музичної культури великою мірою сприяло введення нами в науковий обіг епістолярію й емпіричного досвіду персоналій. Аналіз цієї духовної скарбниці дав змогу з'ясувати напрями художньо-творчого розвитку українського національного традиційного і професійного, масового й елітного вокального мистецтва у етнологічному руслі споріднених галузей знань. Застосований підхід дав підстави охарактеризувати поступальний процес становлення й оновлення традицій української вокальної школи у вигляді культурологічної системи, у якій взаємодіють її феномени, диференційовані нами на художні й прикладні, універсальні й етнічні, традиційні й новаторські, сукупність яких формує цілісний художній образ національної вокальної культури.

Список використаної літератури

1. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник: із грифом МОН України / Валентина Антонюк. – К. : LAT&K, 2007. – 176 с. / 2-ге вид. – 2012. – 192 с.
2. Антонюк В. Г. Кафедра сольного співу // НМАУ ім. П. І. Чайковського – 100 років [монографія за науковою ред. В. І. Рожка] / Валентина Антонюк. – К. : Музична Україна, 2013. – С. 349–358;
3. Антонюк В. Г. Постановка голосу : навчальний посібник / Валентина Антонюк. – К. : Українська ідея, 2000. – 68 с.
4. Антонюк В. Г. Українська вокальна школа: етнологічний аспект : монографія / Валентина Антонюк. – К. : Українська ідея, 1999. – 168 с. / 2-ге вид. – 2001. – 144 с.
5. Виконавські школи вищих учбових закладів України : тематичний збірник наукових праць / колектив авт. під кер. О. І. Малозьомової. – К. : КДК ім. П. І. Чайковського, 1990. – 180 с.
6. Вопросы вокальной педагогики. – Вып. 3. / состав. Д. Г. Евтушенко. – М. : Музыка, 1967. – 150 с.

7. Гнидь Б. П. Історія вокального мистецтва : підручник / Богдан Гнидь. – К. : НМАУ імені П. І. Чайковського, 1997. – 320 с.
8. Егоричева М. И. О психологических основах вокально-педагогического процесса: дисс... канд. искусствоведения: 17.00.02 / Марина Ивановна Егоричева. – К., 1947. – 131 с.
9. Євтушенко Д. Г. Роздуми про голос: нотатки педагога-вокаліста / Дометій Євтушенко. – К. : Музична Україна, 1979. – 91 с.
10. Євтушенко Д. Г., Михайлов-Сидоров М. Г. Питання вокальної педагогіки: історія, теорія, практика / Євтушенко Д. Г., Михайлов-Сидоров М. Г. – К. : Мистецтво, 1963. – 340 с.
11. Кабка Г. М. Дискурс особових текстів діячів вокальної культури у мистецькому середовищі України 1950–1970-х років : автореф. дис ... канд. мист.: 26.00.01 / Геннадій Миколайович Кабка. – Київ, 2015. – 18 с.
12. Київська державна консерваторія ім. П. І. Чайковського [Науково-методичні записки. – Т. 2. – Вип. 3-й: Питання вокального мистецтва] / Редкол. : Гузій В. М. та ін. – К. : Мистецтво, 1964. – 116 с.
13. Колодуб И. С. К вопросу о украинском исполнительском стиле (Опыт исполнительского анализа романсов Н. Лысенко на тексты Т. Шевченко): дисс... канд. искусствоведения: 17.00.02 / Ирина Степановна Колодуб. – Киев, 1975. – 125 с.
14. Колодуб И. С. О народопесенных традициях украинской вокальной школы / Ирина Колодуб. – К. : Музична Україна, 1984. – 47 с.
15. Колодуб І. С. Питання теорії вокального мистецтва / Ирина Колодуб. – Харків, 1995. – 120 с.
16. Лихтман З. Е. Избранные романсы украинских композиторов: Проба исполнительского анализа / Зоя Лихтман. – К. : КГК им. П. И. Чайковского, 1970.
17. Микиша М. В. Практичні основи вокального мистецтва / Літ. виклад М. І. Головащенко. – 2-е вид. / Михайло Микиша. – К. : Музична Україна, 1985. – 80 с.
18. Михайлова Т. М. Виховання співаків у Київській консерваторії: Хронологічний огляд з 1863 по 1963 рр. / Тетяна Михайлова – К. : Музична Україна, 1970. – 128 с.
19. Михайлова Т. Н. Романсы и песни Я. Степового и их вокально-педагогическое значение: дисс... канд. искусствоведения: 17.00.02 / Татьяна Нииколаевна Михайлова. – Киев, 1951. – 120 с.

20. Муравйова Олена: Спогади, матеріали [упор. Г. І. Філіпенко] / Муравйова Олена. – К. : Музична Україна, 1984.

21. Науково-методичні записки КДК ім. П. І. Чайковського. – Т. 2. – Вип. 3-й [Питання вокального мистецтва] / Редкол. : Гузій В. М. та ін. – К. : Мистецтво, 1964. – 119 с.

22. Хоу Цзянь. Художній світ китайської народної опери: діалог культур: автореф дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / Хоу Цзянь. – Київ, 2010. – 18 с.

23. Хоу Цзянь. Художественный мир китайской народной оперы : монография / Хоу Цзянь; науч. ред. В. Г. Антонюк; худ. ред. Юрий Черняк. – Луцьк : Твердиня, 2010. – 98 с.

References

1. Antonyuk, V. (2012). Vokalna pedahohika [The Vocal pedagogy]. LAT&K, 192.
2. Antonyuk, V. (2013). Kafedra solnogo spivu [Department of solo singing]. Music Ukraine, 349–358.
3. Antonyuk, V. (2000). Postanovka golosy [Voice statement]. Ukrainian idea, 68.
4. Antonyuk, V. (1999). Ukrainska vokalna shkola: etnokulturologichny aspekt [Ukrainian vocal school: ethnographic aspect]. Ukrainian idea, 144.
5. Zbirka, 1990. Vykonavski shkoly vyshchyykh uchbovykh zakladiv Ukrainy [Executive schools of higher educational institutions of Ukraine]. KSC named after Tchaikovsky, 180.
6. Voprosy vokalnoy pedahohiki. (1967) [Questions of vocal pedagogy]. Music, 3, 150.
7. Gnyd, B. (1997). Istoriya vokalnogo mystetstva [History of vocal art]. NMAU named after Tchaikovsky, 320.
8. Yehorycheva, M. (1947). O psyykholohycheskykh osnovakh vokalno-pedahohycheskoho protsessa [On the psychological foundations of the vocal pedagogical process]. Kyiv, 131.
9. Yevtushenko, D. (1979). Rozdumy pro golos: notatku pedagoga-vokalista [Reflections on the voice: notes by the vocalist]. Music Ukraine, 91.

10. Yevtushenko, D., Mykhaylov-Svyrydov, M. (1963). Pytannya vokalnoyi pedahohiky: istoriya, teoriya, praktyka [Questions of vocal pedagogy: history, theory, practice]. Art, 340.

11. Kabka, G. (2015). Dyskurs osobovykh tekstiv diyachiv vokalnoyi kultury u mystetskomu seredovyschchy Ukrainy 1950-1970-kh rokiv [The discourse of personal texts of the leaders of vocal culture in the artistic environment of Ukraine 1950–1970 years]. Kyiv, 18.

12. Kyivska derzhavna konservatoriia im. P. I. Chaikovskoho (Naukovo-metodychni zapysky). [Kyiv State Conservatory named after P. I. Tchaikovsky (Scientific and methodical notes)]. (1964). Art, 116

13. Kolodub, Y. (1975). K voprosu o ukrainskom ispolnitelskom stile (Opyt ispolnitelskoho analiza romansov N. Lysenko na teksty T. Shevchenko). [On the question of Ukrainian performing style (Experience of performance analysis of romances by N. Lysenko on the texts of T. Shevchenko)]. Kyiv, 125.

14. Kolodub, Y. (1984). O narodopesennykh traditsiyakh ukrainskoy vokalnoy shkoly [About the popular traditions of the Ukrainian vocal school]. Music Ukraine, 47.

15. Kolodub, Y. (1995). Pytannia teorii vokalnoho mystetstva [Question of the theory of vocal art]. Kharkiv, 120.

16. Likhtman, Z. (1970). Izbrannye romansy ukrainskikh kompozitorov: Proba ispolnitelskoho analiza [Selected romances of Ukrainian composers: A sample of performance analysis]. KSC named after Tchaikovsky, 48.

17. Mykysha, M. (1985). Praktychni osnovy vokalnoho mysetstva [Practical foundations of vocal mysticism]. Music Ukraine, 80.

18. Mykhaylova, T. (1970). Vykhovannia spivakiv u Kyivskiy konservatoriyi: Khronolohichny ohliad z 1863 po 1963rr. [Education of singers at the Kyiv Conservatory: Chronological survey from 1863 to 1963]. Music Ukraine, 128.

19. Mykhaylova, T. (1951). Romansy i pesni Ya. Stepovoho i ikh vokalno-pedahohycheskoye znachenye [Romances and songs by Y. Steppe and their vocal and pedagogical significance]. Kyiv, 120.

20. Zbirka, (1984). Muraviova Olena: Spohady, materialy [Muraveva Olena: Memoirs, materials]. Music Ukraine, 150.

21. Zbirka, (1964). Naukovo-metodychni zapysky KDK im. P. I. Chaykovskoho [Scientific-methodical notes of KSC named after P. I. Tchaikovsky]. Mystetstvo, 119.

22. Khou Tszyan. (2010). Khudozhniy svit kytayskoyi narodnoyi opery: dialoh kultur: avtoref dys [The artistic world of the Chinese folk opera: the dialogue of cultures]. Kyiv, 18.

23. Khou, Tszyan. (2010). Khudozhestvenny mir kytayskoy narodnoyi opery [The artistic world of the China folk opera]. Tverdynya, 98.

Валентина Антоноук. Вокалісти НМАУ імені П. І. Чайковського – дослідники феномена української вокальної школи. Изучено теоретико-методическое наследие вокалистов – преподавателей НМАУ имени П. И. Чайковского. Представлены результаты исследования традиций украинской вокальной школы в контексте этнокультурологических проблем. Выявлена полиязыковая и поликультурная тезаурусная природа профессионального вокального искусства, предметную основу которого составляет семиозис этнокультурного общения. Разработаны методы этнологизации вокально-педагогического творчества, представляющие теорию этнокультурной речевокальной модальности. Феномен украинской вокальной школы исследован сквозь призму функционирования открытой этнонациональной системы культуротворчества, в которой сосредоточены традиционные и современные проблемы профессионального пения, способы решения которых предложены автором. Изучение этнокультурологического аспекта проблем украинской вокальной школы определяет тенденции её развития в виде целостной полиэтнической системы, синтезирующей в себе достижения профессионального вокального искусства национальных школ культурного универсума. Представленная нами современная модель украинской вокальной школы отражает: 1) этническую самобытность художественного творчества автохтонных деятелей украинского вокального искусства, а также – представителей украинской диаспоры, что обогащает содержание этностилевого феномена мировой культуры; 2) подъём вокального творчества украинцев, принадлежащих к разным регионально-этническим группам, а также – национальных меньшинств, чей прогресс является частью созидания украинского вокального искусства; 3) достижения ведущих национальных вокальных школ мира, которые имеют свои ниши в культурно-историческом опыте украинцев, что усиливает плюралистичность украинского искусства. Исследование этнокультурной проблематики истории, традиций, опыта украинской вокальной школы, а

также определение её теоретического комплекса в виде речевокальной системы национальной художественной культуры, благоприятствует установлению сложного механизма межэтнических взаимодействий и межкультурных диалогов; согласовывает направления музыкально-творческого развития традиционного и профессионального, массового и элитного вокального искусства в этнологическом русле родственных областей знаний. Реальная жизнь украинской вокальной школы – это функционирование системы взаимодействующих этнокультурологических феноменов, дифференцированных в монографии на универсальные и локально-этнические; традиционные и новаторские.

Ключевые слова: вокалисты; диалог культур; этнологизация вокально-педагогического творчества; семиозис; тезаурус; украинская вокальная школа; феномен.

Valentina Antonyuk. Vocalists of Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine who investigated the phenomenon of Ukrainian vocal school. In the paper the theoretically-systematic, composer and musicological heritage of Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine singing teachers is studied. The results of Ukrainian vocal school traditions research in the context of ethnocultural studies are represented. Polylinguistic and polycultural thesaurus nature of professional vocal art is investigated whose subject base the semiosis of ethnocultural communication forms. It is proved that revealed ethnological patterns of professional singing teaching is a system-creative phenomenon which simulates the correlations of its academic, folk and variety solo forms. The elaborated methods of ethnologisation of vocal-pedagogical creative work represent the theory of ethnocultural speech vocal modality. The phenomenon of Ukrainian vocal school is investigated via the prism of functioning of an open ethnonational culture-creative system where traditional and contemporary problems of professional singing are concentrated; the methods of their solution are proposed by the author. The study of the ethnoculturological aspect of Ukrainian vocal school determines the tendencies of its development as an entire polyethnic system that accumulates in itself the achievements of professional vocal art of national schools of the cultural universum. A modern model of Ukrainian vocal school is represented. This model reflects: 1) the ethnical distinction of artistic creative work of native creators of Ukrainian vocal art and the representatives of Ukrainian diaspora that enriches the contents of ethnostylistic phenomenon of the World culture; 2) the boosting of the vocal creative works of Ukrainians belonging to different region-ethnic groups and of the national minorities whose progress is the part of Ukrainian vocal art creation; 3)

the achievements of leading national vocal schools of the World which have their niches in the culture-historical experience of Ukrainians and add to the plurality of Ukrainian art. The paper is devoted to the investigation of ethnocultural problems of Ukrainian vocal school. Professional vocal art has a polylinguistic and polycultural thesaurus nature, however the sign system of ethnocultural communication forms its subject base. It is proved that a totality of the revealed ethnological patterns of professional singing instruction is a creative phenomenon which simulates the correlations of its academic, folk and variety solo forms. The detailed methods of ethnologisation of vocal-pedagogical creative work represent the ethnocultural speech and vocal modality theory that promotes forming of actual features of the modern society ethnocultural values producers. Investigation of the ethnocultural problems of history, traditions, experience of Ukrainian vocal school and definition of its theoretical complex as a speech-vocal system of national artistic culture, favours an establishment of the complicated mechanism of interethnic interactions and intercultural dialogues; coordinates the directions of music-creative development of traditional and professional, popular and elite vocal art in ethnological framework of related knowledge fields. The Ukrainian vocal school real life is a functioning of the system of interacting ethnoculturological phenomena differentiated into universal and locally-ethnic; traditional and the newest ones. The results obtained in the book testify to the metacultural significance of the examined aspect and represent Ukrainian vocal school as an ethnic constant of national artistic culture. The research stated above permits to affirm that the modern Ukrainian artistic culture is an open ethnonational system in which the achievements of different vocal schools of the World are assimilated, and which represents the original vocal culture of Ukrainians in the World.

Key words: vocalists; dialogue of cultures; ethnologisation of vocal-pedagogical creative work; semiosis; thesaurus; Ukrainian vocal school; phenomenology.